

NEP VE KADINLARIN KURTULUŞU: A. KOLLONTAY'IN "KIZ KARDEŞ" ÖYKÜSÜ ÖRNEĞİ

NEP AND THE LIBERATION OF WOMEN: THE EXAMPLE OF A. KOLLONTAI'S STORY "SISTERS"

Kıymet Aybüke AKBAŞ

Res. Assist., Social Sciences
University of Ankara, Faculty of
Foreign Languages, Department of
Russian Translation and Interpreting,
Ankara, Turkey

ORCID: 0009-0007-0989-2390

Email: kiymetaybuke.akbas@asbu.edu.tr

Zulfiya ŞAHİN

Assoc. Prof, Ankara University,
Faculty of Languages, History-
Geography, Department of Russian
Language and Literature, Ankara,
Turkey

ORCID: 0000-0002-6967-739X

Email: sahinz@ankara.edu.tr

Geliş Tarihi/Submitted:

27.02.2024

Kabul Tarihi/Accepted:

20.05.2024

Anahtar Kelimeler:

Sovyet, Rusya, Edebiyat, Aleksandra
Kollontay

Keywords: Soviet, Russia,
Literature, Alexandra Kollontai

Kaynak gösterme/Citation: Akbaş,
K. Aybüke ve Şahin, Zulfiya (2024).

"Nep ve Kadınların Kurtuluşu: A.
Kollontay'ın "Kız Kardeş" Öyküsü
Örneği". *World Language Studies*
(WLS), 4 (1): 35-54

Özet

Yeni Ekonomi Politikası (NEP), Sovyet Rusya'nın 1921 yılında yürürlüğe koyduğu ve 1928 yılına dek varlığını sürdüren, ekonomiyi yeniden düzenlemeye yönelik önlemlerden oluşan bir uygulamadır. Bu uygulama, ekonomik koşullarda büyük çaplı iyileşmelerin önünü açmış ve aynı zamanda toplumsal yaşamda köklü değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. Dolayısıyla Ekim Devrimi'nin getirdiği toplumsal değişime uyum sağlamak durumunda kalan Sovyet halkı, bir kez daha değişim dalgası ile karşı karşıya kalmıştır. İlgili dönemde toplumsal değişimin yanı sıra ekonomide daralmaya gidilmesiyle birlikte işsizlik büyük oranda artmış, kısa sürede ülkedeki en temel sorunlardan biri haline gelmiştir. Bu toplumsal değişimden ve ekonomik koşullardan en fazla etkilenen kesim, uzun yıllar profesyonel ve toplumsal yaşamdan kopuk yaşamak durumunda kalmış olan kadınlardır. Kadınların bu dönemde içinde buldukları koşullar, edebiyatta da yankı bulmuştur. Sovyet Rusya'nın cinsiyet politikasının belirlenmesinde önemli bir rol oynayan Aleksandra Kollontay da edebî eserlerinde kadın yaşamını ele alan isimlerden biridir. Kollontay'ın "Kız Kardeş" (Сёстры) isimli öyküsü, dönemin şartlarının kadın yaşamına etkisini yansıttasının yanı sıra biçembilimsel, sözcükbilimsel ve sözdizimsel özellikleri ile de ön plana çıkmakta, dönemin edebiyat anlayışını yansıtmaktadır. Bunun yanı sıra eserin hedef kitlesi, yazılış amacı, yapısal özellikleri ve üslubu arasında organik bir bağ vardır. Çalışmamızda bu organik bağa dikkat çekilecek olup yazarın dil kullanımındaki bilinçli tercihlerin sebepleri irdelenecektir. Çalışma esnasında biçembilimsel analiz, sözcükbilimsel analiz, sözdizimsel analiz, karşılaştırma, edebî analiz ve literatür taraması yöntemlerine başvurulmuştur.

Abstract

The New Economic Policy (NEP) is a practice consisting of measures to reorganize the economy, which was put into effect by Soviet Russia in 1921 and continued until 1928. Although it is known that this practice paved the way for serious improvements in economic conditions, it also brought about radical changes in social life. Therefore, the Soviet people, who had to adapt to the social change brought about by the October Revolution, were once again faced with the wave of change. In the relevant period, along with the social change and the contraction in the economy, unemployment increased significantly and became one of the most fundamental problems in the country in a short time. The people most affected by this social change and economic conditions are women who have had to live disconnected from professional and social life for many years. The conditions of women in this period were also echoed in literature. Alexandra Kollontai, who played an important role in determining the gender policy of Soviet Russia, is one of the names that deals with women's life in her literary works. Kollontai's story "Sisters" (Сёстры), in addition to reflecting the impact of the conditions of the period on women's life, also stands out with its stylistic, lexicographic and syntactic features and reflects the understanding of literature of the period. In addition, there is an organic connection between the target audience of the work, the purpose of writing, its structural features and style. In our study, attention will be drawn to this organic bond and the reasons for the author's conscious choices in language use will be examined. During the study, stylistic analysis, lexical analysis, syntactic analysis, comparison, literary analysis and literature review methods were used.

1. GİRİŞ⁴

Edebiyatın insanlar üzerinde hayata dair gerçekler hakkında bilgi vermektan zihinsel ufukları genişletmeye, duygusal deneyimler yaşatmaktan sanatsal ve estetik bir zevk sunmaya dek çok yönlü bir etkisi vardır. Hayatımızda önemli bir yer tutan edebiyat, özellikle derinlemesine düşünmeyi teşvik etme, dünya görüşlerini şekillendirme ve bu görüşleri, bireyin davranışlarını yönlendiren etkili bir güce dönüştürme gibi temel işlevleriyle öne çıkar. Bu bağlamda, siyasi olaylar ve toplumsal çalkantılar edebiyata sıklıkla yansır. Eserler, dönemin toplumsal ve politik atmosferinin bir yansıması olarak karşımıza çıkar. Özellikle Sovyet döneminde kaleme alınan eserlerin propaganda ya da karşı propaganda amacıyla yazıldığı görülür. Bu durum, eserlerin doğrudan toplumsal koşullar ve siyasetle ilişkili olduğunu gösterir. Aleksandra Kollontay'ın edebî eserleri de siyasi ve toplumsal olaylara duyarlılık gösteren ve bu konularda derinlemesine düşünmeyi teşvik eden çalışmalar olarak bu genellemeye istisna teşkil etmez.

Aleksandra Mihaylovna Kollontay, Sovyet Rusya'nın cinsiyet politikalarının şekillendirilmesinde kilit bir figür olarak öne çıkar. Devrim öncesinde ve sonrasında kadın hakları konusunda attığı adımlarla tanınan Kollontay, edebî eserleri aracılığıyla da dönemin kadınlara ulaşmayı amaçlamıştır. Eserlerinin yapısal özellikleri, onun eğitimli bir parti yetkilisi olmasına rağmen bilinçli bir şekilde basit bir dil kullanmayı tercih ettiğini ortaya koyar. Edebî eserlerinin içeriği kadar biçimsel özellikleri, kelime seçimleri ve cümle yapıları da dikkate değerdir. Bununla beraber Kollontay eserlerinde bilinçli olarak günlük konuşma diline özgü ifadeler ve cümle yapıları kullanmaktadır. Tüm bu özellikler göz önünde bulundurulduğunda, Kollontay'ın eserlerinin edebî değerlerinden çok, toplumsal ve politik yönleriyle dikkat çektiği ve bu bağlamda incelenmesi gerektiği kanısınday

2. YÖNTEM

Çalışmada teorik metotların yanı sıra ampirik metotlar da kullanılmıştır. Teorik metotların temelinde eserin sözcükbilimsel, sözdizimsel ve biçimbilimsel analizleri yatmaktadır. Çalışmanın sunduğu yeniliklerden biri, metin analizine dair biresimli bir yaklaşım tercih edilmesi ve teorik analize ampirik metotların, özellikle de ölçüm metodunun entegre edilmesidir. Metne dair ölçümler için A. N. Lapoşina ve M. Yu. Lebedeva tarafından geliştirilen Textometr programı tercih edilmiştir. Textometr sistemi açık erişimdedir ve program bünyesinde metin kontrol süreci birkaç etaptan oluşmaktadır. İlgili program, Rusça metinlerin

⁴ Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde yürütölen 2023 tarihli "Sovyet Rusya'nın 1917-1924 Cinsiyet Politikası Işığında Aleksandra Kollontay'ın "İşçi Arıların Aşkı" Eserinde Yeni Kadın Portresi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

analizi açısından günümüzdeki en güncel sistem olarak karşımıza çıkmaktadır. Program aracılığıyla yapılan analizde öncelikle metinden Rus alfabesi dışında kalan sayılar, sayfa düzeni öğeleri gibi tüm sembol ve harfler çıkarılmaktadır. Ardından metin lematizasyon, bir diğer deyişle her kelimenin yalın haline, sözlükteki formuna dönüştürülmesi süreci gerçekleşmektedir. Bu, sözcükbilimsel verilerin elde edilmesi, örneğin kullanılan kelimelerin sıklığının tespiti için hayata geçirilen bir adımdır. Lematizasyondan sonra otomatik morfolojik analiz aşaması başlamaktadır. Bu aşama, pasif formlar, sıfat-fiil kullanımı, zincirleme isim tamlamaları gibi metnin zorluğuna etki eden gramer formlarının tespit edilmesine hizmet etmektedir. Bunun ardından ise elde edilen kelime listelerinin kontrolü ve kısaltmalar gibi sözlükte bulunmayan kelimelerin filtrelenmesi sürecine geçilmektedir. Textometr programının ölçümleri aracılığıyla metnin teorik analizi sayısal verilerle desteklenmiştir. Bu sayede teorik analizden çıkarılan sonuçlar ve çalışmanın amacı nesnel bir nitelik kazanmış, metnin içeriği ile hedef kitle arasındaki yakın ilişki kanıtlanmıştır.

3. NEP DÖNEMİ

Sovyet Rusya'nın kuruluş dönemlerinde iç savaş, köylü isyanları, ordudaki huzursuzluk ve maddi koşulların zorlaşması gibi faktörler nedeniyle büyük zorluklar yaşanmıştır. 1920'lerin başında üretimin düşmesiyle birlikte Savaş Komünizmi yönetim metodolojilerinin beklenen sonuçları vermediği anlaşılmış, bu bağlamda Rusya Komünist Partisi'nin onuncu kongresinde Yeni Ekonomi Politikası (NEP) kabul edilmiş ve 21 Mart 1921'de yürürlüğe girmiştir. Bu politika, 1928 yılına kadar sürdürülmüştür. NEP dönemi boyunca, ülkeyi krizden çıkarmaya yönelik ekonomik, sosyal ve politik birçok yeni yaklaşım hayata geçirilmiştir. Ticari faaliyetlere kısmi bir dönüş sağlanırken, büyük sanayi kuruluşları, bankalar ve ulaşım araçları özelleştirilmemiştir (Stryapihina, 2013, s. 288). Yeni sanayi ve tarım politikaları hızlı sonuçlar vermiş, 1922 yılının eylül ayında açlığın önlenmesi ve ürün sorununun çözülmesi gibi olumlu gelişmeler, yeni politikanın başarılı olduğunu göstermiştir. Ancak mülkiyetin özelleşmesi sonucunda "Nepman" olarak adlandırılan iş insanları ortaya çıkmış ve bu, Sovyet Rusya'da yeni bir toplumsal sınıfın oluşumuna neden olmuştur (Golotik, Danilin, Yevseyeva, & Karpenko, 2000). Böylelikle NEP dönemi sadece ekonomik değil, sosyal bir dönüşümü de beraberinde getirmiştir.

NEP döneminde burjuvazi ve küçük mülk sahiplerinin yeniden canlanması ve geleneksel aile değerlerine yönelik bir dönüş eğilimi gözlemlenirken, yeni sosyo-politik koşullar aynı zamanda yeni aile değerlerinin ortaya çıkmasına da zemin hazırlamıştır (Aralovets, 2021, s. 33). Bu dönemde, Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti'nde kadın

ve erkek arasındaki karşılıklı sevgi, saygı ve ortak çıkarlara dayalı eşitlik ve özgürlük desteklenmiştir. Yeni ideoloji, kişisel duyguları ve arzuları göz ardı eden geleneksel evlilik anlayışını eleştirmiş, ekonomik ve sosyal hedeflere ulaşmanın bir yolu olarak kolektivizm ve diyalektik materyalizmi içeren yeni bir proleter ahlakın ilkelerini tanımlamıştır. Psikiyatrist A. B. Zalkind insan yaşamının biyolojik ve psikolojik yönlerini göz ardı ederek, proletaryanın sınıf çıkarlarına uygun sosyal çıkarların hâkim olması gerektiğini savunmuştur (Kon, 1997). Yeni ideoloji, kadınları aile ve toplum arasında zamanlarını bölme konusunda teşvik etmiş, ev içi sorumluluklara olan bağlılıklarını azaltmış ve eğitim ile kişisel gelişimin önemini vurgulamıştır. Bu yaklaşım, annenin rolü dahil olmak üzere eğitilmiş kadınların çocuklarının eğitimindeki rolünü ön plana çıkarmıştır (Avtayeva, 2021).

NEP'in olumlu sonuçlarının yanı sıra olumsuz sonuçları da olmuştur. 1920'lerin ilk yarısında işsizlik oranı düzenli bir artış göstermiştir (Kudrina, 2015, s. 1035). Bunun temel sebebinin Moskova'dan taşralara iletilen özel emrin sonucunda gelir-giderlerin birbirine denk düşecek şekilde düzenlenmesi, devlet kurumlarındaki ve sanayi tesislerindeki personel azaltımı uygulamalarının hayata geçirilmesi olduğu söylenebilir (Stryapihina, 2013, s. 288). Bunun yanı sıra NEP döneminde üretimi teşvik etmek amacıyla sanayi alanındaki maaşların yükseltilmesinin bir sonucu olarak 1921 yılının ikinci yarısında ve 1922 yılının başında köyden kente göç hareketi başlamıştır (Bogdanov & Kuçerenko, 2014, s. 143). Tüm bunların doğal bir sonucu olarak işsizlikten en fazla etkilenen kesimin kadınlar olduğu söylenebilir, zira köyden kente göçün başlamasıyla sanayi alanında kadın işgücünün yerini erkek işgücü almaya başlamıştır.

Devrim öncesi dönemde kadınların çoğu ev hanımıdır, çalışan kadınlar ise genellikle hafif sanayide istihdam edilmiştir. Devrim sonrasında cinsiyet eşitliği ilkesinin benimsenmesi, kadınların düşünce yapısındaki değişim, devletin profesyonel yaşama katılımı desteklemesi ve ekonomik koşulların çalışmayı zorunlu kılması gibi faktörler kadınları iş hayatına çekmiştir (Danilin, 2001, s. 82). NEP döneminde köyden kente göç artışı ve kadınların kalifiye eleman olarak kabul edilmemesi nedeniyle birçok kadın işten çıkarılmış veya iş bulamamıştır (Danilin, 2001, s. 83). A. N. İsayev'e (1924, s. 39) göre, bu dönemde İş Bulma Kurumu'na başvuran her yüz kişiye ortalama 68 boş pozisyon düşerken (Tablo 1), başvuranların yalnızca yarısı işe alınmıştır. Kadınlar için iş fırsatlarının daha da kısıtlı olduğu gözlemlenmiştir (İsayev, 1924, s. 39).

Tablo 1. 1922 İş Bulma Kurumu Verileri

Aylar	BOŞ POZİSYONLAR			Pozisyon İçin Gönderilenler
	Erkek	Kadın	Toplam	Toplam
Ocak	94,0	36,0	72,8	64,2
Şubat	93,0	40,1	73,3	64,8
Mart	94,3	34,6	74,6	64,4
Nisan	88,4	31,3	66,7	56,9
Mayıs	71,3	23,0	52,3	47,7
Haziran	71,5	27,0	56,8	49,3
Temmuz	89,3	36,6	78,1	68,0
Ağustos	82,7	38,2	68,6	61,9
Eylül	88,6	38,1	70,7	66,3
Ekim	85,3	35,7	70,2	63,3
Kasım	73,3	36,9	64,4	62,4

Yukarıdaki tablodaki veriler kadınlara yönelik boş pozisyonların erkeklere kıyasla ortalama yüzde altmış daha az olduğunu göstermektedir. Bununla beraber İsayev'in (1924, 39) aktardığı üzere başvuruların yalnızca yüzde ellisinin işe kabul edildiğini göz önünde bulundurduğumuzda, iş arayan kadınların en iyi ihtimalle beşte birine istihdam sağlandığı sonucuna varmak mümkündür.

Bu bilgilerden hareketle NEP döneminin, kadınların ekonomik bağımsızlığı önünde engel teşkil ettiği yorumu yapılabilir. Bu dönemde yaşanan ekonomik problemler sosyal koşulların değişmesine yol açmış, bu durum kadınların yaşamını doğrudan etkilemiş, bunun bir sonucu olarak fuhuş yapan kadın sayısında büyük bir artış görülmüştür. Bilimsel Araştırma Merkezi'nin 1925 yılında düzenlediği, 539 katılımcının bulunduğu anket sonuçları, fuhşa başvuran kadın sayısının en fazla NEP döneminde artış gösterdiğine işaret etmiştir (İrving, 1925, s. 209-210). Kadınlar için ağırlaşan yaşam koşulları ve aile hayatında yaşanan büyük değişim, bu dönemde verilen edebî eserlere de yansımıştır.

Aleksandra Kollontay devlet yönetiminde önemli bir rol oynayan ve Sovyet Rusya'nın kurulması ile birlikte kadın sorununu daima partinin gündeminde tutan biri olarak edebî eserleri aracılığı ile kadınların problemlerinin duyulmasını ve topluma yön vermeyi hedeflemiştir. Bu eserlerden biri "Kız Kardeş" isimli öyküdür. Kollontay, kadın sorununu yakından takip eden biri olarak kadınların eğitim seviyesinin düşük olduğunu göz önünde bulundurmuş ve eserlerini

basit ve anlaşılır bir dille vermiştir. Bu öyküde de kadınların yaşadığı problemleri çarpıcı bir şekilde ortaya koymuş ve kadınlar arasındaki dayanışmanın önemine dikkat çekmiştir.

4. KIZ KARDEŞ

“Kız Kardeş” isimli öykü, Kollontay tarafından 1923 yılında kaleme alınmış ve ilk olarak *Kommunistka* dergisinin Mart-Nisan ayında çıkan üçüncü ve dördüncü sayılarında yayımlanmıştır. Öyküde kadınların iç yaşamına yönelik Kollontay, ilgili dönemde kadınlar için nelerin öncelikli olduğunu vurgulamış, dönemin toplumsal sorunlarına ışık tutmuştur.

“Kız Kardeş”, Aleksandra Kollontay’ın “İşçi Arıların Aşkı” (Любовь пчёл трудовых) üçlemesindeki ikinci eserdir. Eser, kısa olmasına karşın yazıldığı dönemde hâkim olan sosyal ve ekonomik eşitsizliği kadınların tecrübeleri üzerinden çarpıcı bir şekilde yansıtmaktadır. Öyküde çeşitli sosyal ve ekonomik koşulların kadın yaşamı üzerindeki etkisi, bu koşulların onları zor kararlar almaya nasıl ittiği ve kadınların aşağılanma ve sömürüye maruz kaldığı üzerinde durulmaktadır. Bunun yanı sıra kadın bağımsızlığı ve onurunu korumak için verilen mücadele de eserdeki temel konulardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öykünün temelinde yatan düşünce, kadınların cinsiyetleri ve sosyal statüleri dolayısıyla dezavantajlı konumda oldukları toplumda yaşadıkları sorunları aydınlatmaktır. Eserde Kollontay’ın sosyal eşitsizlik koşullarında kadınlar arasındaki dayanışmanın, karşılıklı anlayışın ve desteğin gerekliliğini gündeme getirdiğini de görmek mümkündür. Zira yazar, değişen koşulların kadınları birbirinden farklı yollara itebileceğini gösterirken kadınların birbirlerine karşı anlayışlı olmalarının önemini vurgulamıştır.

Eserde XX. yüzyıl Rusya topraklarında kadın yaşamını ve sosyal konumunu farklı perspektiflerden yansıtan iki figürün varlığından bahsedilebilir. İlk kadın kahraman, eşinin işi sayesinde toplumun daha varlıklı ve düzenli bir yaşam süren kesimini temsil etmektedir. Eğitimli, entelektüel ve hayata dair daha geleneksel görüşleri olan bir kadındır. Dışarıdan refah içerisinde yaşadığı izlenimini verse de evliliğinde yaşadığı hayal kırıklığı, kendi kaderini tayin etme hakkı ve bağımsızlığı için verdiği mücadele dolayısıyla büyük bir çıkmazın içerisinde. Bu kahramanın sosyal sorumluluk sahibi ve empati yapabilen bir yapıda olduğu söylenebilir. İkinci kahraman ile kurduğu ilişki bu özelliklerini kanıtlar niteliktedir. İkinci kadın kahraman ise gençtir, ilk kahramana kıyasla çok daha çaresiz ve savunmasız bir konumdadır. İşini kaybetmiş ve hayatta kalabilmek adına fuhuş yapmak durumunda kalan bir profile sahiptir. Kollontay’ın fuhuşla mücadelenin üzerine büyük bir dikkatle eğildiği ve NEP döneminde kadınların fuhuşa yönelmesi sebebiyle bu konuyu gündemde tuttuğu göz önünde

bulundurulduğunda, kahramanın bir amaca hizmet edecek biçimde yaratıldığı söylenebilir. Zira hikâyesi ilgili dönemde hâkim olan toplumsal eşitsizliği ve yabancılaşmayı gözler önüne sermektedir. Genç, çaresiz ve hayatın sert gerçekleri sebebiyle ahlaki ve etik ilkelerinden ödün vermek zorunda kalan kadın portresi, dönemin koşullarının kadınlar üzerindeki olumsuz etkisini oldukça güçlü bir şekilde yansıtmaktadır.

Eserde kadın kahramanların da erkek kahramanın da bir isminin olmayışı ve cümlelerin çoğunun öznesiz olması dikkat çekicidir. Zira bu durumu eserdeki kadınların herhangi bir kadın, erkeğin de herhangi bir erkek olabileceği, dolayısıyla anlatılanların dönemin toplumunda sık karşılaşılabilecek bir hikâye olduğu şeklinde yorumlamak mümkündür. Kollontay, bu öykü ile tek bir kadının hikâyesini değil, ilgili dönemde yaşayan birçok kadının hikâyesini anlatmıştır. Dolayısıyla kahramanların her birinin bireysel öykülerin yanı sıra cinsiyet eşitliği, sosyal adalet ve ahlaki ikilemler gibi dönemin değişim sürecinde olan toplumunda önem arz eden sosyal sorunları sembolize ettiği söylenebilir.

Öykü, olayların belli bir sırayla geliştiği doğrusal bir anlatıma sahiptir. Eserin kompozisyonu, iki kadının yaşamda izledikleri yolların karşıtlığına dayanmaktadır. Bu durum, iki kadın arasındaki sosyal ve ideolojik farklılıkları da vurgulamaktadır. Eserin kahraman bakış açısıyla kaleme alındığı görülmektedir. Bununla birlikte kimi zaman diyaloglara ve iç monologlara yer verilirken, kimi zaman da anlatıma geçilmiş, böylelikle esere dinamizm katılmıştır. Diyalog ve iç monologlara yer verilmesi, okurun kahramanın iç dünyasına dalmasına olanak sağlarken eserdeki derin duygusal betimlemeler de okur ile kahraman arasında kurulan bağı kuvvetlendirmekte, okurun kahramanın hislerini paylaşabilmesi açısından önem arz etmektedir.

Öykü, sözcükbilimsel ve sözdizimsel analizinden de anlaşılacağı üzere oldukça basit bir dille kaleme alınmıştır. Kollontay, kahramanları ve deneyimlerini gerçekçi bir şekilde aktarabilmek adına dolaysız bir dil kullanmayı tercih etmiştir. Bunun yanı sıra öyküde yer alan cümlelerin günlük konuşma stilinde yazıldığı görülmektedir. Metinde geçen basit üsluba özgü kelime ve ifadeler bunu kanıtlar niteliktedir: “vekilcik” (*делегатка*), “görüyorsunuz” (*видаешься*), *her an (... того и гляди)*, “NEPçilerle” «*нэпмановцами*», “tiksindirici” «*гадливо*», “arkadaşlık etmek” «*компанию водить*», “kızçe” «*дочурка*», “öfkeden köpürmek” «*рассвирепеет*», “karılar” «*бабье*», “seks işçisi” «*проститутка*», “kusura kalma” «*не взыщи!*»⁵. Eserin günlük konuşma stilinde yazılmış olmasının ve örneklerdeki gibi basit üsluba

⁵ Metinde yer alan ilgili ifadeler Türkçede basit stilde bir karşılıkları olması halinde bu karşılıkları ile, olmaması halinde ise nötr bir ifade ile çevrilmiştir.

özgü kelime ve ifadelerin seçilmesinin bilinçli bir tercih olduğu yorumunu yapmak mümkündür. Bu, eğitim seviyesi düşük kadınlar için öyküyü daha anlaşılır kılmakta, bunun yanı sıra kahramanla empati kurmalarını, dolayısıyla onu anlamalarını kolaylaştırmaktadır. Kollontay'ın, okurlarının eserin kahramanlarında kendilerinden bir parça bulmasını hedeflediğini söylemek mümkündür. Zira okurların, kendilerinden bir parça buldukları takdirde kahramanın hayatında yaptığı değişikliği kendi hayatlarında yapma cesaretini toplamaları daha kolay olacaktır.

Eser, basit ve anlaşılır bir dille kaleme alınmış olmasına karşın retorik figürler ve söz sanatları açısından oldukça zengindir. Bunun temel sebebinin anlatımı güçlendirmek ve duygusal gerilimi artırmak olduğu söylenebilir. Metinde retorik sorular, tezat, mübalağa, kat'ı (sözü yarıda kesme sanatı, aposiopesis), benzetme, elipsis, asindeton, kişileştirme gibi anlatımı güçlendiren birçok söz sanatına yer verilmiştir. Örneğin yazar, anlatım gücünü artırmak ve kahramanın yoğun hislerinin okur tarafından anlaşılmasını, tecrübe edilmesini sağlamak amacı ile birden fazla kez sözü yarıda kesme sanatına başvurmuştur: “Size geldim çünkü gidecek başka yerim yoktu... Üç haftadır başımı sokacak bir evim yok... Param yok, sefalet içinde yaşıyorum...” (*Я пришла к вам потому, что мне некуда идти... Вот уже три недели, что я без крова... Денег нет, жить не на что...*) örneğinde görülebileceği üzere; sözler yarıda kesilerek kahramanın çekingenliği ve bulunduğu durum dolayısıyla ne denli zorlandığı okura aktarılmıştır. Bunun yanı sıra bu söz sanatı aracılığı ile cümlelerin devamında kahramanın ne dediğinin ya da diyeceğinin okur tarafından tahmin edilmesine olanak sağlanmıştır: “Ama buluşmaları huzurlu, neşeliydi” (*Но встречи были светлые, радостные...*) örneğinde görüldüğü üzere; çiftin buluşmalarına ilişkin herhangi bir detay verilmeksizin buluşmaların keyifli olduğu aktarılmış, okurun buluşmaların detaylarına ilişkin çiftin ilişki dinamiklerinden hareketle çıkarımlarda bulunması beklenmiştir.

Mecazlı bir anlatıma yol açan ve insanî özelliklerin insan olmayan bir varlığa aktarılması olarak tanımlanan kişileştirme de eserde sık kullanılan söz sanatlarından biridir. Örnek vermek gerekirse “...dikkatli, canlı, biraz hüznü gözlerle” «... с внимательными, живыми, чуть грустными глазами» ifadesinde gözlere insani özellikler katıldığı görülmektedir. “kalbi öyle yalnızdı ki” (...одиноко так на сердце) ve “onun kalbi ise öyle sızlıyordu ki” (*А у самой сердце так и ноет...*) örneklerinde ise kalbe acı duyma gibi insani özellikler kazandırılmıştır. Kişileştirmenin, eserde aktarılan durumun yarattığı hislerin okura geçmesi adına kullanıldığı yorumunu yapmak mümkündür.

Eserde dolaylı bir benzetme veya kurulan bir ilgi sonucunda kelimelere gerçek anlamı dışında bir anlamın yüklenmesiyle ortaya çıkan metaforlara da yer verilmiştir. Metaforların ağırlıklı olarak kahramanın içinde bulunduğu durumu ya da duygu durumunu aktarmak adına kullanıldığını söylemek mümkündür. Örneğin “Gür kirpiklerin elmas gözyaşlarını tutacak gücü yoktu...” (*Густые ресницы не в силах удержать алмазную слезу...*) ifadesinde kahramanın gözyaşlarının elmastan olduğu ifade edilerek yaşanan durumun ne denli acı verici olduğuna dikkat çekilmiştir. Zira elmas, en sert madendir ve gözyaşlarının elmastan olması yaşanan durumun kahramana taşlaşmış gözyaşları döktürdüğünü ifade etmiştir. Bunun yanı sıra bu metafor, elmasın oldukça değerli bir materyal olduğu göz önünde bulundurulduğunda, anlatıcının kahramana yönelik duyduğu şefkate de işaret etmektedir. “Çocuk onu yalnızca kısa bir süre amaçlarına giden yoldan saptırdı” (*Ребёнок не надолго выбил её из колеи.*) örneğinde ise «*выбил её из колеи*» ifadesi bir metafor olarak karşımıza çıkmaktadır ve kahramanın çocuğu dünyaya geldikten sonra bir süre yalnızca onunla ilgilenmek durumunda kaldığını ve profesyonel ve politik hayattan kısa bir süre uzaklaştığını ancak sonrasında başka çözümler bulunduğunu ifade etmektedir. “...kendimde değilim” (*...сама не своя.*) ifadesi de kahramanın yaşadığı olaydan ne kadar sarsıldığını aktarmak adına kullanılmış bir metafor olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla yazarın kahramanın duygu durumunu ve içinde bulunduğu koşulları aktarırken sıklıkla metaforlara başvurduğu söylenebilir.

Eserde metaforların yanı sıra birbirinin zıttı olan duygu, durum ve düşünceleri aynı cümlede kullanma olarak tanımlanan karşıtlık sanatının (tezat) da yer bulduğu gözlemlenmektedir. “Barışmamıza rağmen kırgınlığımız devam etti” (*Но хоть мы и примирились, а обида осталась.*) örneğinde görüleceği üzere “barışma” ve “kırgınlık” kelimeleri tezatlık oluşturmaktadır. “...kırgınlıklar ve acılar sevgiden daha fazlaydı” (*...больше обиды да горечи, чем любви*) örneğinde de aynı şekilde “kırgınlık ve acı” ifadeleri ile “sevgi” kelimeleri arasında tezatlık bulunmaktadır. Tezatlık, kahramanın içerisinde bulunduğu durumda yaşadığı hislerin çelişkilerini yansıtmak için bir araç olarak kullanılmıştır. Çünkü öyküde eşini seven ancak onun kendisine yaşattıkları ve değişimi dolayısıyla acılar yaşayan bir kadının düştüğü ikilemlere şahitlik edilmektedir.

Kavramların büyükten küçüğe (çoktan aza) ya da küçükten büyüğe (az miktardan çok miktara) derecelendirilerek sıralanması olan tedric (derecelendirme) sanatı da eserde anlatımı güçlendirmek adına kullanılan yöntemlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin “Ayık, suçlu, uysal” (*Трезвый, виноватый, обходчивый*) cümlesinde anlatım kademeli olarak detaylandırılmakta, zenginleştirilmektedir. “...uyardı, utandırdı, ağladı...” (*...предупреждала,*

стыдила, плакала...) ifadesinde de aynı şekilde kahramanın, eşinin durumuna verdiği tepkileri kademeli olarak arttığını görmek mümkündür. “...hiçbir şey duymamak, bilmemek, hissetmemek istiyorum” (*...хочу ничего не слышать, не знать, не чувствовать...*) ifadesinde de benzer bir şekilde anlatım yoğunlaştırılmakta, detaylandırılmaktadır. Verilen örneklerden hareketle yazarın bir kez daha kahramanın iç dünyasına ve verdiği tepkilerin altında yatan sebeplere ışık tutmak adına bu yöntemle başvurduğu söylenebilir. Ancak bunun yanı sıra derecelendirme sanatı, kahramanın izlenimlerini ve düşüncelerini ifade ederken duyduğu rahatsızlığı dile getirmekte bir araç olarak kullanılmıştır. Örneğin “Bir kadın, genç, allıklı, sarhoş...” (*Женщина, молодая, нарумяненная, подвыпившая...*) ve “Satılık, sokak - kadınlarını” (*Продажных, уличных!*) cümlelerinden görülebileceği üzere derecelendirme, kahramanın gördüklerinden ve düşündüklerinden duyduğu rahatsızlığı ifade eden bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sözün etkisini arttırmak amacı ile bir sözcük ya da söz grubunu tekrarlama olarak tanımlanan tekrar (yineleme) sanatı da metinde önemli bir rol oynamaktadır. Metnin birçok yerinde bu sanata başvurulmuştur, zira tekrar sanatı aracılığı ile kahramanın bir rutinin içerisinde olduğuna dikkat çekilmek istenmiştir: “Bu hikâye onu üzdü, öyle üzdü ki tüm devrim sürecinde bu kadar üzülmediği olmamıştı...” (*Грустно стало ей от этого рассказа, так грустно, как ещё никогда не было за всё время революции...*), “Düşündü, düşündü...” (*Всё думала, думала...*), “Konuşuyor, konuşuyor, susturamıyorsun” (*Говорит, говорит, не остановишь*), “İşsiz, maaşsız” (*Без дела, без заработка...*), “Ama yine de bekliyorsun, umut ediyorsun” (*А всё ждёшь, всё надеешься!..*) örneklerinde bir rutine, uzun bir sürece işaret edildiğini söylemek mümkündür. Bunun yanı sıra aynı paragraf içinde bir kelimenin sıklıkla tekrar edildiği cümlelere de rastlamak mümkündür:

İkisi de Bolşeviklere katıldı. İkisi de tek bir inançla, tek bir güçlü istekle yanıp tutuşuyordu: “Sömürenlerin iktidarını yıkmak”, yeni, adil bir dünya inşa etmek. İkisi de “kitabı” seviyordu ve kendini geliştirmeye çalışıyordu. İkisi de devrimin kasırgasına kapılmış, o kasırganın etkisiyle dönüp duruyordu. Ekim günlerinde ikisi de “nöbetteydi”. (*Оба шли с большевиками. Оба горели одной верой, одним страстным желанием — «сбросить власть эксплуататоров», построить новый, справедливый мир. Оба любили «книгу» и стремились к самообразованию. Обоих подхватил, закружил вихрь революции... В октябрьские дни — оба были «на посту».*)

Yukarıda yer verilen cümleler tek bir paragrafta yer almakta, arka arkaya sıralanmaktadır. Yazarın “ikisi” (оба) ifadesini bu kadar sık tekrarlaması, çiftin başta bir bütün olarak hareket

ettiklerini, aralarında büyük bir uyum ve benzerlik olduğunu vurgulamak için başvurulan bir yöntem şeklinde yorumlanabilir. Birebir tekrara, aynı paragraf içerisinde bir kelimenin birden fazla kez geçmesine bir diğer örnek “Eve daha da nadir ayık gelmeye başladı” (*Всё чаще да чаще стал он приходить домой нетрезвый*), “Ona her şeyi, her şeyi söyledi...” (*Всё, всё ему сказала...*), “Her şeyi söyledi...” (*Всё сказала...*) cümlelerine aynı paragrafta yer verilmesidir. Bu cümlelerde kahramanın artık “son raddeye” geldiğini, sitemkâr olduğunu hissetmek mümkündür. Yazarın tekrara başvurmasının temel sebebinin de okura geçirilmek istenen duyguyu güçlendirmek olduğu yorumu yapılabilir.

Anlatılan özelliğin ne denli fazla veya güçlü olduğunu aktarmak adına bir varlığı başka bir varlığa benzetmek olarak tanımlanan benzetme de eserde başvurulan söz sanatlarından biridir. Örneğin “Yalnız kalır kalmaz her yerim öyle bir titremeye başladı ki sıtmaya yakalanmış gibiydim” (*А как одна осталась, так меня всю трести начало, точно в лихорадке*) cümlesinde sıtmanın sebep olduğu fiziksel tepki ile kahramanın yaşadıklarına geliştirdiği fiziksel tepki arasında şiddetleri üzerinden bir benzerlik kurulmuştur. Bu bağlamda eserde benzetmenin kahramanın iç dünyasının hayatına yansımalarının şiddetinin anlaşılması için bir araç olarak kullanıldığını söylemek mümkündür.

Eserde devrik cümlelerle de karşılaşmak mümkündür. Örnek vermek gerekirse «...хозяйство она, правда, запускала» (...ev işlerini, doğrusu, bıraktı) cümlesi “nesne + özne + zarf + yüklem” sırası ile oluşturulmuştur. Cümle kurallı bir şekilde oluşturulduğunda «...она, правда, запускала хозяйство» şeklinde oluşturulacak, dolayısıyla “özne + tümleç + yüklem + nesne” sırası takip edilecektir. Örnekte görülebileceği üzere devrik cümle odağı eylemin kendisine çekmek adına kullanılmaktadır.

“Kombina⁶ işleri sebebiyle iş gezisine gitmesi gerekti. Üç ay boyunca gezdi. “Nepçilerle”. Döndü. Hemen derin bir acı hissetti: “yabancı” gibiydi. Hikâyelerini dinlemiyor, ona zar zor bakıyordu. Süslenip püsleniyordu hatta parfüm bile sıkmaya başlamıştı.” (*Пришлось ему уехать по делам комбината, в командировку. Три месяца ездил. С «нэпмановцами». Вернулся. И сразу кольнуло: будто «чужой». Не слушает её рассказов, еле на неё смотрит. Принарядился, даже душиться стал.*) cümlelerinde bağlaçların kullanılmaması yoluyla ifadeye çabukluk katmak olarak tanımlanabilecek bağlaçsızlık figürüne (asindeton) başvurulduğu görülmektedir. Bağlaçların kullanılmaması eylemlerin kendilerine ve sürece değil, sonuca odaklanılmasını sağlama amacına hizmet etmektedir.

⁶ Birkaç sanayi kuruluşunun birbirine bağlanarak tek elden yönetilmesi ile oluşturulmuş kurum.

Bunun yanı sıra metinde tamamlanmamış cümlelerle de karşılaşmak mümkündür. Örneğin “Çocuk yüzünden.” (*Из-за ребёнка.*) cümlesinde özne ve yüklem, “Evde ise fazladan beş dakika bile geçirmiyordu” (*А дома лишних пяти минут не пробудет.*) cümlesinde öznenin, “...yarayalınızdı...” (*...одиноко так на сердце...*) cümlesinde ise yüklem olmadığı görülmektedir. Bu bağlamda yazarın, anlamı bozmayacak şekilde cümlenin kimi öğelerinin atılması olarak tanımlanan eksiltme (ellipsis) yöntemine başvurduğunu söylemek mümkündür. “Artık kombinada” (*...он теперь в комбинате*), “İş aileden daha önemli” (*Дело — важнее семьи*), “Kendine değil, işe özen göstermeli” (*Не о себе забота — о деле*), “Eve yardıma bir kız aldılar” (*Девочку взяли — по дому...*), “Devrim zamanlarında işlere koşturmaktan içmeye vakti olmuyordu” (*За время революции, в спешке работы — не до спиртного было!..*), “O gün sevinçle işe koyuldu” (*В тот день с радостью за дело взялась*) örneklerinde görülebileceği üzere yazarın, olayların gerçekleşme hızını veyahut kahramanın olaylar karşısında duyduğu heyecan ve endişeyi yansıtmak adına bu yönteme başvurduğu yorumunu yapmak mümkündür. Bunun yanı sıra bu gibi kullanımlar eserin dilini günlük konuşma diline daha da yaklaştırmaktadır.

Son olarak metinde gerçek bir cevap beklenmeyen ve muhatapta bir duygu uyandırmak yahut konuşmacının hislerini ve düşüncelerini dolaylı olarak yansıtmaya amacı ile kullanılan retorik sorulara yer verildiği görülmektedir. “Ne diye bir anda “karı” histerilerine kapılacağın tuttu?” (*Чего ты вздумала бабьи истерики разводить?*), “Nereye gidiyorsun?” (*Куда идёшь?*), “Benden ne istiyorsun?” (*Чего от меня хочешь?*), “Artık sevmiyorsa neden doğrudan söylemiyor?” (*Если разлюбил — почему не скажет прямо?*) cümleleri herhangi bir cevap almak adına sorulmuş soruları içermemektedir. Bu bağlamda anlatımı güçlendirmek ve duygu yoğunluğu katmak amaçları ile, kahramanların duygu durumlarının daha derinden anlaşılabilmesi için kullanıldıklarını söylemek mümkündür.

Verilen örneklerden hareketle metinde söz sanatlarının ve retorik figürlerin yazarın, kahramanların iç çatışmalarını ve duygusal krizlerini açığa çıkararak duygu durumlarını etkili bir şekilde aktarmasına olanak sağladığını, bunun yanı sıra öyküdeki yalnızlık, çaresizlik ve kişisel acı temasını vurguladıklarını söylemek mümkündür. Eserin tarihsel ve sosyal bağlamını özellikle kadınların toplumsal rolünün algılanışında güçlü sosyal çalkantıların ve değişimlerin yaşandığı XX. yüzyılın başları oluşturmaktadır. Bu bağlamda Kollontay’ın “Kız Kardeş” isimli öyküsünün edebiyatın sosyal idealleri ve dönemin mücadelesini yansıtmak, kadın sorunu ve kişisel özgürlük teması gibi sosyal sorunlara dikkat çekmek ve toplumu yönlendirip yeni bir toplum inşa etmek amacıyla kullanılmasına önemli bir örnek olduğunu söylemek mümkündür.

Sözcükbilimsel analiz esnasında metin boşluklar dâhil olmak üzere 1.400-1.500 karakter üzerinden iki bölüme ayrılarak *Textometr* isimli program aracılığı ile analiz edildiğinde metinde toplamda 2.964 kelime olduğu tespit edilmiştir. Bu iki bölüm incelendiğinde metinde en sık kullanılan kelimelerin eş, koca (муж), iş (дело), “gitmek, terk etmek” (уходить/уйти), “çocuk, bebek” (ребёнок), “yaşamak” (жить) kelimeleri olduğu saptanmıştır (Lapoşina & Lebedeva, 2021). Bu kelimelerin tüm metinde ne kadar sık kullanıldığı tarafımızca incelenmiş olup eş (муж) kelimesinin 34, iş (дело) kelimesinin 15; gitmek, terk etmek (уходить/уйти) fiilinin 14, çocuk, bebek (ребёнок) kelimesinin 10, yaşamak fiilinin (жить) ise 8 kez kullanıldığı sonucuna varılmıştır.

Eserde en fazla kullanılan kelimenin “eş” kelimesi olması ve en sık kullanılan ilk beş kelime arasında sosyalist rejime özgü ifadelerin bulunmamasının “Kız Kardeş” isimli öykünün üçlemedeki diğer öykülerden belli noktalarda ayrıldığını gösterdiği kanaatindeyiz. Zira ilgili öykünün öncelikli hedefi kadınları sosyalist mücadeleye çekmekten ziyade ev içinde ve duygusal ilişkilerinde yaşadıkları sorunlarla baş edebileceklerine ilişkin onlara bir örnek göstermektir. Hikâyede “eş” kelimesinin bu kadar tekrarlanması, toplumun yeni ideolojiye rağmen hâlâ eski erkek odaklı düzeni koruduğunun, toplumsal yaşamda erkeklerin kadınlardan daha ön planda bulunduğunun, daha fazla imkâna sahip olduklarının, refahın sağlanmasının erkeklere bağlı ve ekonomik gücün, dolayısıyla yönetimin onların elinde olduğunun bir kanıtı niteliğindedir. Bu bağlamda ilgili hikâyenin komünist hayat görüşüyle yazılmış olsa da kadın sorununu münferit bir sorun olarak ele aldığı söylenebilir.

Metnin ayrıldığı iki bölüm *Textometr* aracılığı ile analiz edildiğinde birinci bölümdeki kelime uzunluğunun 4,8; ikinci bölümdeki kelime uzunluğunun 4,5 sembol olduğu sonucu elde edilmiştir (Lapoşina & Lebedeva, 2021). Ortalama alındığında ise metindeki kelime uzunluğunun 4,6 sembol olduğu sonucuna varılmıştır. Rusçadaki ortalama kelime uzunluğunun 5,28 sembol olduğu göz önünde bulundurarak (Şarov, tarih yok) bu hikâyede oldukça kısa kelimelerin seçildiği yorumunu yapmak mümkündür. Metindeki kelime haznesinin genişliği analiz edildiğinde ise her iki bölümdeki kelime haznesinin değerlendirmesinin 5/10 şeklinde olduğu görülmüştür (Lapoşina & Lebedeva, 2021). Dolayısıyla kelime haznesinin çok geniş olmadığı sonucuna varmak mümkündür. Metindeki kelime çeşitliliği analiz edilirken tarafımızca belirlenen ilk bölümdeki kelime çeşitliliğinin değerlendirmesinin 0,39, ikinci bölümün ise 0,34 olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Lapoşina & Lebedeva, 2021). Ortalama alındığında ise sonucun 0,365 olduğu görülmüştür. Buradan hareketle “Kız Kardeş” öyküsünde kelime çeşitliliğinin çok yoğun olmadığı söylenebilir. Metindeki kelimelerin zorluk derecesi

analiz edildiğinde ise ilk bölümdeki kelimelerin 4/10, ikinci bölümdeki kelimelerin ise 3/10 olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Lapoşina & Lebedeva, 2021). Bu sonuçların ortalaması alındığında ise metindeki tüm kelimelerin ortalama zorluğunun 3,5/10 olduğu sonucuna varılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen tüm verilerin, metnin kelime seçiminde anlaşılabilirliği artırmak adına belli bir strateji izlendiğine işaret ettiğini söylemek mümkündür.

Metin sözdizimsel açıdan analiz edilirken yine *Textometr* aracılığı ile eserde toplam 401 cümle olduğu tespit edilmiştir. Ardından ayrı ayrı ele alınan iki bölümdeki cümle uzunluğu incelenmiş olup ilgili web sitesinin analiz sonuçlarının cümlelerin içerdiği kelime sayısının 6,5 ile 8,5 kelime arasında seyrettiği yönünde olduğu görülmüştür (Lapoşina & Lebedeva, 2021). Bu sonuçların ortalaması alındığında ise bu bölümlerdeki cümlelerin 7,5 kelimedenden oluştuğu sonucuna varılmıştır. Rusça edebî metinlerdeki cümlelerin ortalama 10,38 kelimedenden oluştuğu bilinmektedir (Şarov, tarih yok). Buradan hareketle eserdeki cümlelerin ortalamadan daha kısa olduğunu söylenebilir. Bunun yanı sıra Rusçada günlük konuşma stiline özgü cümlelerin 5-9 kelime arası uzunluğa sahip olduğu bilinmektedir (Razgovorniy stil', tarih yok). Bu bağlamda eserde uzunluk açısından günlük konuşma stiline yakın cümlelerin tercih edildiği görülmüştür.

Tarafımızca eserdeki cümle uzunluğunun yanı sıra cümle yapısı da incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda metinde çoğunlukla basit cümlelerin kullanıldığı sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda eserde yer alan 401 cümle incelendiğinde basit cümle kullanım oranının %70,36 olduğu tespit edilmiştir. Eserde cümle uzunluğunun yanı sıra cümle türleri de incelenmiş olup metinde birçok tek ögeli cümle (односоставные предложения) olduğu sonucuna varılmıştır. Eserde yer verilen cümle türlerine örnek vermek gerekirse: Nominal Cümleler (Назывные предложения)⁷: «Важное лицо...», «Хозяйственник...», «Звонок.» (Kollontay, 1923, s. y.); Belirli-şahıslı cümleler (Определённо-личные предложения)⁸: «И не вернусь», «Сижую ночью с больным ребёнком, одиноко так на сердце...», «Думаю, хоть с ним горем поделюсь, лишь бы трезвый оказался!..», «Пусти, жена...», «Вижу — пьяный...», «Сижую, сама не своя.» (Kollontay, 1923, s. y.); Belirsiz-şahıslı cümleler (Неопределённо-личные предложения)⁹: «В августе рассчитали», «Но уже назад не взяли...», «А почему вас рассчитали?», «По её почину в районе организовали ясли.», «И опять временно отсрочили расчёт» (Kollontay, 1923, s. y.); Şahıssız cümleler (Безличные предложения)¹⁰:

⁷ Yalnızca öznenen oluşan ve bir nesnenin varlığını bildiren cümleler.

⁸ Gizli özneli cümlelerdir, eylemi kimin gerçekleştirdiği yükleminden belirlenmektedir.

⁹ Öznenin belirsiz olduğu, eylemi kimin gerçekleştirdiğinden ziyade eylemin kendisine dikkat çekilen cümlelerdir. Rusçada bu cümlelerdeki fiil, üçüncü çoğul şahsa göre çekimlenir.

¹⁰ Eylemi gerçekleştiren yahut durumu tecrübe eden kişiden bağımsız gerçekleşen olayları veya eylemleri aktaran cümlelerdir.

«Приходилось пропускать службу», «Но ведь его тоже никогда не было дома...», «Пришлось ему уехать по делам комбината, в командировку», «И опять легче стало» (Kollontay, 1923, s. y.), «Но выхода не было» (Kollontay, 1923, s. y.); Genel-şahıslı cümleler (Обобщённо-личные предложения)¹¹: «Конечно, что с пьяного спросишь?», «Как попросишь?», «Да и не найдёшь её, работу теперь...», «Каждый день просыпаешься с этой надеждой...», «А всё ждёшь, всё надеешься!..» (Kollontay, 1923, s. y.). Yukarıda verilen örneklerde de görülebileceği üzere metinde tek ögeli cümlelere sıklıkla yer verilmiştir. Bunun hem okumayı kolaylaştıran hem de anlatımı güçlendiren bir faktör olduğunu söylemek mümkündür.

Metnin yapısal zorluğu sıfat-fiil kullanımı, metinde yer alan pasif yapıların sayısı gibi okumayı zorlaştıran sözcük türlerinin kullanımına göre değerlendirilmektedir. Bunun sonucunda üçlemde yer alan üç öykü Textometr aracılığı ile analiz edildiğinde öykünün yapısal zorluk derecesinin 3/10 olarak değerlendirildiği sonucuna varılmıştır. Metnin zorluk derecesi ve hitap ettiği kitlenin seviyesi de aynı program aracılığıyla incelenmiştir. İlgili programda metnin zorluğu ve hitap ettiği kitlenin seviyesi iki kritere göre değerlendirilmektedir: Yapısal zorluk derecesi ve sözcükbilimsel zorluk derecesi. Bu doğrultuda “Kız Kardeş” isimli öykünün zorluk derecesinin 2,35 olduğu sonucu elde edilmiştir. Metnin hitap ettiği kitlenin seviyesi incelendiğinde ise öykünün 25,5/100 şeklinde puanlandığı, dolayısıyla dokuz-on yaş (üçüncü-dördüncü sınıf) seviyesine hitap ettiği görülmüştür (Lapoşina & Lebedeva, 2021). Bunun yanı sıra metinde yer alan kelimelerdeki hece sayısı, cümlelerde yer alan kelimelerin uzunluğu gibi kriterlere göre değerlendirme yapılmasına olanak sağlayan Flesch kolay okunabilirlik formülünün¹² Rusçaya uyarlanması sayesinde değerlendirilmiş olan kolay okunabilirlik seviyesinin öyküde 81/100 olduğu tespit edilmiştir. İlgili formülün metne uygulanması sonucunda elde edilmiş olan puanın yüksekliği ile metnin kolay okunabilirliği arasında doğru orantı olduğunu söylemek mümkündür, dolayısıyla puan arttıkça metnin kolay okunabilirlik seviyesi de artmaktadır (Lapoşina & Lebedeva, 2021). Bu bağlamda eserin yazım aşamasında kolay okunmasının hedeflendiği görülmektedir.

Bir metnin dinamizmi, anlatımın etkileyciliği ile bağlantılıdır ve Rusçada tire kullanımı, eksilteli ve tek ögeli cümleler metnin dinamizmini artırmaktadır. Buradan hareketle “Kız Kardeş” isimli öykünün dinamizminin 9/10 şeklinde değerlendirildiği sonucuna varılmıştır.

¹¹ Özellikle deyimlerde kullanılan cümle yapılarıdır. Eylemin geniş bir kitlece gerçekleştirildiğini vurgulamaktadır.

¹² Okuma Kolaylığı Puanı = 206,835 – (kelime sayısı/cümle sayısı x 1.015) + (hece sayısı/kelime sayısı x 8.46)

Bununla birlikte metnin açıklamadan ziyade anlatıya yönelik yazıldığını söylemek mümkündür. Bu hususta Textometr aracılığı ile elde edilmiş veriler metnin açıklayıcılığının 1/10 olduğuna işaret etmiştir (Lapoşina & Lebedeva, 2021). Tüm bu veriler, metnin dinamik ve söz sanatları ile güçlendirilmiş bir dille yazılmasına karşın kadınların eğitim seviyesi göz önünde bulundurularak basit bir dille kaleme alındığına işaret etmektedir.

5. SONUÇ

NEP dönemi ekonomik anlamda olumlu sonuçlar vermesine karşın işsizliğin artması gibi olumsuz sonuçları da beraberinde getirmiştir. İşsizlikten en fazla etkilenen kesim ise kadınlardır. İşsizlikle mücadelenin yanı sıra yeni toplum düzenine uyum sağlamaya çalışan kadınların yaşam koşulları ve problemleri kadın edebiyatında da yankı bulmuştur. Aleksandra Kollontay'ın edebî eserleri bu durumun örneklerindedir.

Kollontay, “Kız Kardeş” isimli öyküde toplumsal koşulların kadın yaşamındaki etkisi üzerinde dururken kadın dayanışmasının önemini vurgulamıştır. Bunu yaparken toplumun her kesiminden kadının anlayabileceği bir dil kullanmıştır. Bunun bilinçli bir tercih olduğunu söylemek mümkündür zira edebiyatın eğitim seviyesi düşük kadınlara da ulaşabilmesinin ve onların da sorunlarını yansıtmak için bir araç olarak kullanılmasının ilgili dönemde topluma yön vermenin en etkin yollarından biri olduğu kabul edilebilir.

Aleksandra Kollontay “Kız Kardeş” isimli öyküyü kaleme alırken kelime seçiminden cümle yapısına, cümle yapısından cümle türlerine kadar metni oluşturan tüm unsurlarda basit bir dil kullanmaya yönelik tercihler yapmıştır. Metnin 9-10 yaş grubuna hitap edecek düzeyde yazılması da bunu kanıtlar niteliktedir. Bu, dönemin kadınlarının eğitim seviyesinin düşük olduğunun bir göstergesi olmakla birlikte toplumsal koşulların edebiyatı nasıl yönlendirdiğinin bir örneği niteliğindedir. Bunun yanı sıra eserde söz sanatlarına başvurulması, kullanılan basit dile rağmen esere derinlik ve duygusal yoğunluk katılmak istendiğine, bu sayede okur ile kahramanlar arasındaki duygusal bağın kuvvetlendirilmesinin amaçlandığına işaret etmektedir.

Yapılan analiz sonuçları ve incelemeler, eserin edebî değerinden ziyade toplumsal yönünün daha ağır bastığını göstermektedir. Bunun yanı sıra eserin hedef kitlesi ve yazılış amacı ile sözcükbilimsel, sözdizimsel, biçembilimsel ve yapısal özellikleri arasında organik bir bağ olduğunu söylemek mümkündür.

KAYNAKÇA

- Aralovets, N. A. (33-43). Traditsionnaya semya v godı NEPA: Osobennosti transformatsii semeynih tsennostey. *Vestnik Gosudarstvennogo universiteta proseveşçeniya. Seriya: İstoriya i politiçeskiye nauki*(2), s. 33-43. doi:10.18384/2310-676X-2021-2-33-43 <https://cyberleninka.ru/article/n/traditsionnaya-semya-v-gody-nepa-osobennosti-transformatsii-semeynih-tsennostey/viewer>
- Avtayeva, N. O., Gordeyeva, Y. Y., & Şçerova, M. S. (2021). Mir semyi v zerkale jenskoy pressı perioda NEPa. *Nauçnyy dialog*, s. 160-179.
- Bogdanov, S. V., & Kuçerenko, M. İ. (2014). Priçini deformatsii rınka truda v sovetskoj Rossii perioda NEPa. *29*(1), s. 142-149.
- Danilin, A. B. (2001). NEPovskaya Rossiya: "Sotsialistiçeskaya ratsionalizatsiya" rınka truda. *Noviy istoriçeskiy vestnik*(3), s. 75-92.
- Golotik, S. İ., Danilin, A. B., Yevseyeva, Y. N., & Karpenko, S. V. (2000). Sovetskaya Rossiya v 20-e gg: NEP, vlast' bol'şevikov i obşçestvo. *Noviy istoriçeskiy vestnik*(2), s. 122-181.
- İrving, A. (1925). Vozrastnoy i natsional'noy sostav prositutok. *Raboçiy sud*(5-6), s. 207-210.
- İsayev, A. N. (1924). *Bezrobotnitsa v SSSR i bor'ba s neyu: (Za period 1917-1924 gg.)*. Moskva: Voprosı truda. <http://elib.shpl.ru/ru/nodes/10904-isaev-a-n-bezrobotitsa-v-sssr-i-borba-s-neyu-za-period-1917-1924-gg-m-1924#mode/inspect/page/45/zoom/4> adresinden alındı
- Kollontay, A. (1923). *Syostrı*. Kommunistka. Aralık 8, 2023 tarihinde https://coollib.net/b/517935-aleksandra-mihaylovna-kollontay-marksistskiy-feminizm-kolleksiya-tekstov-a-m-kollontay/read#n_139 adresinden alındı
- Kollontay, A. (1996). *İşçi Arıların Aşkı* (2. b.). (G. Türkyılmaz, Çev.) İstanbul: Pencere Yayınları.
- Kollontay, A., & Zetkin, C. (2021). *Çego hotyat jenşini*. Moskva: İzdatel'stvo Rodina.
- Kon, İ. (1997). *Klubniçka na beryozke: Seksual'naya kul'tura v Rossii* (1 b.). Moskva: O.G.İ.
- Kudrina, A. A. (2015, Mayıs 18). Rınok truda 1920-h gg.: ot trudovoy povinnosti k bezrobotnitse. *Molodoy uçyonıy*(10), s. 1034-1036.

- Lapoşina, A. N., & Lebedeva, M. Y. (2021). *Tekstometr: onlayn-instrument opredeleniya erovnya slojnosti teksta po russkomu yazıku kak inostrannomu*. Aralık 8, 2023 tarihinde Textometr: <https://textometr.ru/> adresinden alındı
- Razgovornıy stil'*. (tarih yok). Aralık 21, 2023 tarihinde MOODLE-Virtual'naya sreda obuçeniya KNİTU (KHTİ): <https://moodle.kstu.ru/mod/book/view.php?id=17800> adresinden alındı
- Stryapihina, A. A. (2013). Sotsial'no-professional'nıy sostav bezrabortnih v godı NEPa. *Vestnik İrGTU*, s. 288-291.
- Şarov, S. A. (tarih yok). *Statistika slov v russkom yazıke*. Aralık 11, 2023 tarihinde Lingvisto: http://lingvisto.org/artikoloj/ru_stat.html adresinden alındı
- Voennyıy kommunizm*. (2023, Şubat 7). Şubat 14, 2024 tarihinde Bol'şaya Rossiyskaya Entsiklopediya: <https://bigenc.ru/c/voennyi-kommunizm-19d019/annotation> adresinden alındı

EXTENDED ABSTRACT

The New Economic Policy (NEP), launched in Soviet Russia in 1921, was a set of measures aimed at improving the economy after the October Revolution, Civil War and economic difficulties. The introduction of elements of a market economy during the NEP period made it possible to achieve significant economic and social improvements, prevent famine and solve the harvest problem. The consequence of the market economy was the emergence of a new class of business people - “NEPmen”, as well as a whole series of social transformations. The ideology of New Russia tried to regulate the rights of women and men, and in every possible way supported relations based on equality and respect between men and women.

However, despite economic successes, the NEP led to an increase in unemployment, especially among women, thereby complicating their path to economic independence. In response to these challenges, a representative of the party elite, Alexandra Kollontai, turned to literature and wrote the story “Sisters” (1923), in which she raised issues of female solidarity, social and economic inequality.

The story "Sisters" was first published in 1923 in the magazine "Kommunistka". And this, in turn, is clear proof of the significance and importance of the “women’s issue” during this period. The story is essentially a reflection of the difficulties that women faced in the early years of the formation of Soviet Russia. At the center of the story are two women from different social classes: one of them is educated and wealthy, the other belongs to a poorer class and is forced into prostitution because she lost her job. The heroines of the story symbolize a wide range of social problems and inequalities that existed at that time. Along with this, the story also emphasizes the importance of female solidarity and mutual understanding in the struggle for personal independence and dignity. In his story, Kollontai uses simple colloquial language in order to make it accessible to a wide range of readers, and especially to women, whose level of education at that time was extremely low. And lexical analysis clearly proves this. Thus, it was found that the most frequently used words were “husband”, “work”, “care/care”, “child” and “alive”. This choice of words shows that the story focuses on the problems that women face in their emotional relationships and everyday life. The average length of a word in the text is shorter than the average length of a word in the Russian language. In the text, the average length was 4.6 characters. The vocabulary and variety of words in the text are extremely limited. Syntactic analysis revealed that the sentences in the text are constructed in a conversational style and have an average length of 7.5 words. At the same time, the use of simple sentences predominates in the text. The lexical and syntactic analyzes carried out prove that the text was

written with the goal of making it as accessible and understandable as possible for poorly educated women of that time. The structural difficulty level of the story "Sisters" was rated 3/10, and the ease of reading was rated 81/100. These data indicate that the text is really easy to read and the author managed to achieve her goal. The dynamism of the story is quite high - 9/10, but the level of lyrical digressions is extremely low - 1/10. Thus, we can conclude that the story focused on narration rather than lyrical digressions. Kollontai in his story pays special attention to the inner experiences of the heroines and puts the involvement of readers at the forefront. The author skillfully uses various rhetorical figures and narrative techniques, such as metaphors, comparisons, gradation, rhetorical questions and repetition, in order to enhance the emotional effect and better convey the inner world of the characters. The story "Sisters" by Kollontai is a work of its time in the full understanding of these words, aimed at highlighting women's problems and promoting the ideals of equality and solidarity. The story not only reflects the social changes of the early 20th century, but also serves as a reminder of the need for support and understanding in the fight for a better future for all women.